

Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul legii pentru modificarea Codului de procedură civilă
(asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005)

Autoritatea emitentă	Nr.	Obiecțiile și propunerile prezentate	Opinia Ministerului Justiției
Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	1.	În limita competențelor funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri. Totodată, se consideră utilă consultarea proiectului de act normativ și cu Camera de Comerț și Industrie, Judecătoriile de fond, Curțile de Apel și Curtea Supremă de Justiție care, de asemenea, au fost solicitate să se expună asupra oportunității aderării Republicii Moldova la Convenția de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005.	Precizare Prin scrisoarea nr. 03/7170 din 8 august 2023 proiectul a fost expediat în vederea avizării către Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel și judecătorii, precum și către Camera de Comerț și Industrie.
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	2.	În limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa de obiecții și propuneri.	-
Ministerul Finanțelor	3.	Comunică lipsă de obiecții și propuneri pe marginea proiectului.	-
Curtea Supremă de Justiție	4.	Art. I, pct. 5 (modificarea art. 463 CPC) - În opinia Curtii, completarea cu alin. (2) contravine însăși denumirii articolului și derogă de la alin. (1) propus. Probabil, textul de la alin. (2) ar trebui să fie inclus într-un articol separat, de ex: art. 463 ¹ .	Precizare Completarea de la art. 463 urmează să se regăsească anume în acest articol, pentru a avea atât norma generală cât și excepția în cuprinsul aceluiași articol. Mai mult, în alin. (2) sunt reglementate ipotezele din Convenția de la Haga (art. 6) în care instanțele judecătorești din Republica Moldova nu vor scoate cererea de pe rol.

	5.	La fel, ar fi oportună completarea art. 267 CPC cu un nou temei de scoatere de pe rol a cererii - instanța a constatat existența unui acord de alegere exclusivă a forului.	<p>Se acceptă</p> <p>Articolul I se completează cu următorul cuprins:</p> <p>„Articolul 267 se completează cu litera e¹⁾ cu următorul cuprins:</p> <p>„e¹⁾ există un acord de alegere exclusivă a forului pentru soluționarea litigiului, încheiat în formă scrisă, prin care părțile au investit o instanță a unui stat parte la Convenția privind acordurile de alegere a forului, încheiată la Haga la 30 iunie 2005;”;</p>
	6.	Art. II- Având în vedere că nu este clar statutul proiectului de lege pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția de la Haga privind acordurile de alegere a forului și ținând cont de art. 18 din Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova și art. 31 din Convenție, momentul intrării în vigoare a prezentului proiect de lege ar trebui determinat de momentul intrării în vigoare al Convenției.	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Proiectul se completează cu Art. II. care va avea următorul conținut:</p> <p>„Art. II. – Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2024.”</p>
Curtea de Apel Comrat	7.	Cu privire la art. 463 alin. (2) din proiectul de Lege pentru modificarea Codului de procedură civilă al RM, și anume excepția cazurilor ce țin de scoaterea cererii de pe rol (punctele a) - e), menționăm că suntem de acord cu modificările și completările propuse: <p>„(2) Instanța judecătorească din Republica Moldova scoate cererea de pe rol atunci când a reținut-o spre judecare, iar ulterior se constată existența unui acord de alegere exclusivă a forului, prin care este investită instanța unui stat străin, cu excepția cazurilor în care:</p>	-

		<p>a) acordul de alegere exclusivă a forului este nul de drept în conformitate cu legislația statului străin unde se află instanța aleasă;</p> <p>b) o parte contractantă nu are capacitatea de a încheia acordul de alegere exclusivă a forului, conform legislației Republicii Moldova;</p> <p>c) punerea în aplicare a acordului de alegere exclusivă a forului ar conduce la o nedreptate evidentă sau ar fi în mod vădit contrară ordinii publice a Republicii Moldova;</p> <p>d) din motive excepționale, în afara controlului părților, acordul de alegere exclusivă a forului nu poate fi pus în mod normal în aplicare;</p> <p>e) instanța aleasă a hotărât să nu judece cauza.”</p> <p>Evident este faptul că dispozițiile Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului vor asigura o mai mare securitate juridică prin crearea la nivel mondial a unui mecanism complementar de soluționare a litigiilor ca alternativă la actualul sistem de arbitraj.</p> <p>Convenția menționată stimulează și întreține investițiile și comerțul internațional, deoarece garantează agenților economici securitatea juridică necesară.</p>	
<p>Curtea de Apel Bălți</p>	<p>8.</p>	<p>Curtea de Apel consideră oportun imlementarea modificărilor.</p> <p>În contextul aspectelor indicate în proiectul de lege, evidențiem necesitatea operării modificărilor propuse, în eventualitatea în care Convenția de la Haga, urmărind scopul promovării comerțului și investițiilor internaționale, implică o cooperare judiciară consolidată prin norme juridice uniforme, atât în materie civilă cât și comercială.</p>	

	<p>Recunoașterea și executarea hotărârilor cu element de extraneitate prevăzute de capitolele XLI și XLII din Codul de Procedură Civilă, necesită în special cooperarea cu normele Convenției de la Haga, oferind cu certitudine un regim juridic internațional care să asigure eficacitatea acordurilor de alegere exclusivă a forului în cazul stabilirii competenței contractuale de examinare a litigiului cu element de extraneitate, normă prevăzută la alin. 1, art. 462 din proiectul de lege pentru modificarea Codului de Procedură Civilă. Expunerea în redacție nouă a noțiunii de acord de alegere a forului urmează a fi reglementat în conformitate cu art. 3 din Convenție, reprezentând astfel un acord încheiat între două sau mai multe părți, fiind desemnat în vederea soluționării litigiilor apărute sau care ar putea să apară în legătură cu un anumit raport juridic civil, evitând astfel versiunea veche care limita momentul încheierii acordului doar până la pornirea procesului.</p> <p>Mai mult ca atât, proiectul de modificare a Codului de Procedură Civilă în partea executării hotărârilor cu element de extraneitate este binevenit, în sensul în care actele emise de instanțele de judecată ale statelor membre la Convenția de la Haga încheiată la 30 iunie 2005, vor fi recunoscute fără necesitatea supralegalizării, actele emise fiind însoțite doar de traduceri în limba de stat autorizate, prevederea fiind inclusă la alin. 4, art. 469 din proiectul de lege pentru modificarea CPC.</p> <p>Cu referire la finalitățile urmărite de promovarea prezentului proiect de lege, Curtea de Apel Bălți vine doar cu o precizare în sensul concretizării aplicabilității art. 466 din Codul de Procedură Civilă (nefiind modificat prin proiectul de lege), cu privire la</p>	<p>Precizare</p> <p>Art. 18 din Convenție se referă la documentele rezultate în temeiul Convenției de la Haga, fapt pentru care dispozițiile art. 466 din <i>Codul de procedură civilă</i> nu sunt aplicabile.</p> <p>Art. 466 reglementează la alin. (1)-(3) regulile generale de supralegalizare a actelor oficiale străine. La alin. (4) este prevăzută situația când supralegalizarea actelor oficiale nu este necesară, și anume când acestea sânt <i>eliberate pe teritoriul unui stat participant la tratatul internațional la care Republica Moldova este parte</i>. Aici este de menționat</p>
--	---	--

		supralegalizarea actelor oficiale eliberate de organele competente străine, prevăzute la alin. 1-3 al art. 466 CPC, or, art. 18 din Convenție stipulează că „ <i>Toate documentele transmise sau rezultate în temeiul prezentei convenții sunt exceptate de la obligația de legalizare sau orice procedură similară, inclusiv aplicarea unei apostile.</i> ”	inclusiv Convenția cu privire la suprimarea cerinței supralegalizării actelor oficiale străine, încheiată la Haga la 5 octombrie 1961, la care Republica Moldova a aderat prin Legea Nr. 42/2006.
Curtea de Apel Cahul	9.	Obiecții și recomandări din partea judecătorilor Curții de Apel Cahul nu au parvenit.	-
Centrul Național Anticorupție	10.	Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege pentru modificarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225/2003 (asigurarea implementării Convenției de la HAGA privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005) (număr unic 657/MJ/2023), comunicăm următoarele. Potrivit art.25 alin.(1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mass mediei. În acest sens, în conformitate cu prevederile art.25 alin.(3) lit.a), art.28 alin.(4) al Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate. Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări. Urmare celor expuse, solicităm	Precizare Dispozițiile <i>Legii nr. 100/2017</i> este una specială, în partea ce ține de elaborarea actor normative, în raport cu dispozițiile <i>Legii nr. 82/2017</i> . Art. 1 din <i>Legea nr. 100/2017</i> , prevede, printre altele, că prezenta lege stabilește principiile, etapele legiferării și regulile elaborării proiectelor actelor normative , pe când art. 1 din <i>Legea nr. 82/2017</i> prevede că „prezenta lege reglementează domeniul integrității în sectorul public la nivel politic, instituțional și profesional, responsabilitățile entităților publice, ale autorităților anticorupție și ale altor autorități competente pentru cultivarea, consolidarea și controlul integrității în sectorul public, domeniile importante pentru cultivarea integrității în sectorul privat în procesul de interacțiune cu

		respectuos expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.	sectorul public și pentru sancționarea lipsei de integritate în sectoarele public și privat.”. Astfel, <i>Legea nr. 82/2017 nu este incidentă procedurilor de elaborare a actelor normative.</i> Ba mai mult, în conformitate cu art. 5 alin. (3) din <i>Legea nr. 100/2017</i> , normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială. Prin urmare, considerăm că Centrul Național Anticorupție urma să prezinte raportul de expertiză anticorupție în termenul stabilit de Cancelaria de Stat.
--	--	---	---

Obiecțiile și propunerile examinate conform pct. 201 din Regulamentul Guvernului

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	1.	S-a constatat că, la definitivarea proiectului s-a ținut cont de recomandarea formulată anterior. În context, MAEIE comunică lipsa de propuneri sau obiecții suplimentare.	-
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării	2.	În limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa de obiecții și propuneri.	-
Ministerul Finanțelor	3.	Comunică lipsă de obiecții și propuneri pe marginea proiectului.	-
Curtea Supremă de Justiție	4.	În urma examinării proiectului remis spre avizare cât și a notei informative, în temeiul art. 33 alin. (1) din Legea cu privire la	-

		<p>actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017, dorim să menționăm că apreciem faptul că obiecțiile și propunerile Curții Supreme de Justiție înscrise în avizul nr. 520 din 14 august 2023 au fost acceptate și au fost luate în considerare de către autorul proiectului. În principiu, Curtea Supremă de Justiție salută modificările propuse prin proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea Codului de procedură civilă (<i>asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiat la 30 iunie 2005</i>), care garantează părților securitatea juridică necesară, prin prisma faptului că acordurile acestora de alegere a forului sunt respectate și că o hotărâre pronunțată de instanța aleasă este eligibilă pentru recunoaștere și executare în situații transfrontaliere.</p>	
Curtea de Apel Chișinău	5.	Informează despre lipsa sugestiilor și obiecțiilor privind proiectul.	-
Curtea de Apel Bălți	6.	<p>Informează că proiectul de Lege menționat, însoțit de nota informativă și sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul Legii pentru modificarea Codului de Procedură Civilă, au fost studiate la ședința operativă a judecătorilor colegiului civil din cadrul Curții de Apel Bălți.</p> <p>În urma studierii proiectului de Lege privind ajustarea prevederilor Codului de Procedură Civilă al R.M. nr. 225/2003 la prevederile Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005, care implică revizuirea legislației procesual civile în vederea stabilirii competenței instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în procesele cu element de extraneitate, fiind prevăzute de capitolul XLI și XLII din Codul de Procedură Civilă, Curtea de Apel consideră oportun</p>	-

		<p>implementarea modificărilor depuse anterior, suplimentar alte propuneri nu înaintăm.</p> <p>Curtea de Apel Bălți menționează despre importanța includerii propunerilor de modificare a proiectului de lege înaintate de către Curtea Supremă de Justiție, totodată și precizările aduse în acest sens.</p> <p>În contextul aspectelor indicate în proiectul de lege, evidențiem necesitatea operării modificărilor propuse, în eventualitatea în care Convenția de la Haga, urmărind scopul promovării comerțului și investițiilor internaționale, implică o cooperare judiciară consolidată prin norme juridice uniforme, atât în materie civilă cât și comercială.</p>	
Curtea de Apel Comrat	7.	<p>Vă informăm, că judecătorii Curții de Apel Comrat au luat cunoștință cu materialele furnizate.</p> <p>Cu privire la avizele la proiectul menționat, judecătorii Curții de Apel Comrat s-au expus anterior prin scrisoarea cu număr de ieșire nr. 1758 din 22.08.2023 și careva eventualele obiecții legate de conținutul acestuia nu sunt.</p>	-
Judecătoria Comrat	8.	Comunică că nu sunt careva obiecții în ceea ce privește avizarea repetată.	-
Judecătoria Cahul	9.	Informează că careva obiecții și recomandări nu sunt.	-
Concluziile Raportului de Expertiză Anticorupție nr. ELO23/9159 din 27.10.2023			
Centrul Național Anticorupție		<p>Obiecții la Art. I pct.8:</p> <p>Amendamentele propuse, preponderent, transpun <i>ad literam</i> prevederile Convenției privind acordurile de alegere a forului, încheiată la Haga la 30 iunie 2005. În context, se remarcă faptul că incorporarea standardelor prevăzute de Convenție, trebuie să asigure aplicarea reală și deplină a exigențelor prenotate în cadrul</p>	<p>Se acceptă parțial.</p> <p>La art. 471 li. d¹) textul „hotărîrea <i>este incompatibilă</i>” a fost substituit cu textul „hotărîrea <i>nu se conciliază</i>”.</p>

	<p>unui mecanism reglementat clar, pentru a asigura implementarea uniformă și a se exclude orice echivoc.</p> <p>Implementarea amendamentelor în redacția propusă, poate condiționa neclarități la etapa implementării normei, în contextul recunoașterii și executării <i>hotărîrii forului ales de părți</i>, în condițiile existenței unei/mai multor hotărîri pronunțate în state distincte privind aceleași părți, cu privire la același obiect și având aceleași temeuri. Astfel, devin incerte, aspecte ce țin de:</p> <p>I) delimitarea <i>criteriilor de compatibilitate</i> aplicate de către instanța de judecată sesizată, în contextul aprecierii, <i>după intima ei convingere</i>, a cererii de executare silită a hotărîrii forului ales, or utilizarea în context a noțiunii "<i>incompatibilă</i>" atribuie caracter ambiguu normei și creează precondiții pentru interpretarea extensivă tendențioasă a normei, atât de către agentul public vizat de soluționarea cererii și persoanele care au/susțin că au influență asupra acestuia, cât și potențiale persoane vizate de încuviințarea executării silită, care vor fi tentate, de a recurge la metode corupte pentru a determina agentul public de a interpreta norma (<i>compatibilitatea hotărîrii forului ales de părți</i>) într-o formă convenabilă interesului propriu/contrar interesului public și cauzarea prejudiciului persoanelor terțe.</p> <p>Deficiența în cauză, denotă neîntrunirea exigențelor de calitate a legii vizate de art. 54 al Legii cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017 și poate condiționa o practică neuniformă de aplicare a normei și multiple riscuri de corupție aferente proceselor reglementate.</p> <p>În context reținem faptul că Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 26 din 23.11.2010, evidențiază „<i>Pentru a corespunde celor trei</i></p>	<p>Precizăm că, deși în raportul de expertiză au fost constatați anumiți factori de corupție, însă aceasta s-a datorat interpretării eronate a textului „<i>hotărîre incompatibilă</i>”. Atragem totuși atenția că acest termen este utilizat de către <i>Convenție</i> care trebuie interpretat în spiritul legislației naționale, reieșind din explicațiile oferite de <i>Raportul explicativ la Convenție</i>.</p> <p>În acest sens, prin „<i>hotărîrea incompatibilă</i>” se are în vedere atunci când două sau mai multe hotărîri judecătorești „<i>nu se pot concilia</i>”.</p>
--	---	---

criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție [...].”

Subsidiar, celor expuse supra, se remarcă faptul că utilizarea unor termeni ambigui în context, care admit interpretarea extensivă a limitei competenței legale a agentului public, periclitează investigarea și atragerea la răspundere a agentului public pentru eventualele abuzuri admise.

II) aprecierea de către instanță a *priorității hotărârii încuviințate pentru executare* în condițiile concurenței a 2 hotărâri privind aceleași părți, cu privire la același obiect și având aceleași temeuri, după cum urmează: 1) *hotărârii forului ales de părți*, 2) hotărârii pronunțate în alt stat, care îndeplinește toate condițiile necesare pentru recunoașterea sa în Republica Moldova *însă nu a fost recunoscută/executată*.

Carența dată, este accentuată de utilizarea cuvântului ”anterioară” în context, ce nu permite delimitarea clară și fără echivoc a aspectelor ce țin de aplicarea normei juridice în timp (hotărârea pronunțată în alt stat, este anterioară încheierii acordului de alegere exclusivă a forului, sau anterioară emiterii hotărârii definitive și irevocabile a forului ales).

Este greșită interpretarea în ceea ce privește cuvântul “anterioară” care ar periclita aplicarea normei juridice în timp. Acest cuvânt se referă în exclusivitate la hotărârea judecătorească pronunțată anterior hotărârii judecătorești a instanței alese. Or, în această normă nu are relevanță momentul încheierii acordului de alegere exclusivă a forului. Hotărârea anterioară putea fi pronunțată de către o instanță care și-a întemeiat competența

	<p>Omisiunea legiuitorului de a reglementa aspecte ale relațiilor sociale, existența cărora rezultă din realitatea obiectivă sau din alte prevederi ale aceluiași act, periclitează securitatea raporturilor juridice și respectarea principiului <i>res iudicata</i>, fapt care denotă neîntrunirea exigențelor de tehnică legislativă vizate de prevederile art.3 alin. (1) lit. d), art.29 alin. (2) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, potrivit cărora:</p> <p><i>La elaborarea unui act normativ se respectă următoarele principii: [...] d) oportunitatea, coerența, consecutivitatea, stabilitatea și predictibilitatea normelor juridice;</i></p> <p><i>Pentru a se evita lacunele legislative, soluțiile propuse în proiectul actului normativ trebuie să acopere întreaga problematică a relațiilor sociale ce constituie obiectul de reglementare al proiectului.</i></p> <p>Recomandări: Reconsiderarea redacției normei, cu reflectarea aspectelor deficitare evidențiate supra.</p>	<p>pe un alt motiv, spre exemplu domiciliul pârâtului.</p> <p>Anume prin introducerea prevederii de la lit. d¹) se urmărește respectarea principiului autorității lucrului judecat, sau o hotărâre judecătorească anterioară, dar incompatibilitatea hotărârii judecătorești pronunțate de către instanța aleasă urmează a fi recunoscută și executată în detrimentul celei de-a doua. Sau prin hotărârea instanței alese, chiar dacă este pronunțată ulterior, nu poate fi neglijată hotărârea anterioară, doar astfel poate fi asigurată securitatea raporturilor juridice.</p> <p>Adițional, a fost completată nota informativă cu explicații suplimentare cu referire la lit. d¹) de la art. 471 alin. (1) CPC.</p>
--	--	---

Ministru

Veronica MIHAILOV-MORARU